עסיקין. עוררין: עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו. אם לא נתן מעות: **אין יכול לחזור בו.** שהקרקע נקנה בחזקה כי א"ל חזק וקני ויש שמחזיקין מיד ונותנין מעות לאחר זמן ומשהחזיק בה נתחייב המעות: **חייבא.** שם קטן: **דקיטרי.** מלא קשרים: **סברא וקבילא.** בדמי תחיכות כסף. כלומר נתרצית לאבד מעותיך מספק: **אפי' באחריות נמי.** מכרה לו אינו יכול לחזור בו מחמת עסיקין ולא אמרינן סוף סוף עליה הדר ואטרוחי דייני למה לן: **דא"ל אחוי טירפך.** שטר טירפא מב"ד שכתבו לך שיגאלה השדה מידך ותחזור עלי לטרוף: **ואשלם לך.** וכל זמן שלא יצתה מידך לא אשלם שהרבה עוררין שאין זוכין בדין: **מתני' שלו זו מנה ושל זו מאתים כו'.** ושלשתן נחתמו ביום אחד דאי בתלתא יומי הקודמת בשטר קודמת בגיבוי: **חולקים בשוה.** שהרי כח שלשתן שוה בשעבוד מנה דבכולהו איכא מנה: **היו שם מאתים.** אין לבעלת מנה שעבוד אלא במנה ראשון אבל במנה שני אין שעבוד לשטרה של מנה: **נוטלת ממשים.** בגמרא פריך עלה: **שלש של זהב.** שלשה דינרי זהב וכל דינר זהב בשערים וחמשה דינרי כסף כדאמר בהזהב (ב"מ דף מה.). ושל מאתים כתה שוה במאתים לבעלת שלש מאות שהרי מאתים משועבדים לשטרה: **היו שם שלש מאות.** מנה ראשון משועבד לכולן והשני לבעלת מאתים ולבעלת שלש מאות והשלישי לבעלת שלש מאות לבדה: **של מנה נוטלת ממשים.** בגמ' פריך עלה: **ושל מאתים מנה.** בגמ' מפרש לה: **שמה של זהב.** הם מאה וחמשים זוז: **שהטילו לכיס.** מעות לקנות סחורה לשכר: **כך הן חולקין.** כל אחד ואחד נוטל בשכר והפסד לפי מעותיו: **גמ' תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה.** דהיינו שלש של מנה שהרי אין לה חלק במנה שני: **דין ודברים אין לי עמך במנה.** כשתבולי לדין לא אריב עמך במנה המשועבד לך ולא יתמעט חלקך בשבילי הלכך היא ובעלת שלש מאות חולקות אותו: **תימא לה.** בעלת שלש מאות לבעלת מאתים הא סליקת נפשיך ממנה ואין לך לחלק אלא במנה שני: **מדין ודברים סליקת נפשאי.** לא נתתי חלקי במתנה ומה שגבתה לא בשלוחתי גבתה שתאמר לי נטלה זו חלקך אני סילקתי עצמי מלריב עמה ומלמעט חלקה במנה וגבר ידה לגבות חלי המנה בשעבוד שטרה עכשיו אני סילקתי עצמי מלריב עמה ומלמעט חלקה במנה ובשעבודך ושעבודי ושעבודך שוים: **ע"כ הוא דאים לה.** דהא כיון דאוקימנא בכותבת בעלת מאתים כו' אין לה לחלוק מעתה אלא במאה וחמשים אבל במנה שניה אין לה כלום: **אמר שמואל.** סיפא בכותבת בעלת שלש מאות כו' ובעלת מאתים לא כתבה כלום הלכך מנה ראשון חולקות בעלת מאתים ובעלת מנה ומנה שני חולקות בעלת מאתים ובעלת שלש מאות ומנה שלישי כולה לבעלת שלש מאות: **רבינא אמר.** לא תוקמה בכותבת אלא בשתי תפיסות שתפסו מטלטלין לכתובתן ולא נמצאו להן מאתים בפעם אחת אלא בשתי פעמים: **דנפלו להן ע"כ בחד זימנא.** ובאו לדון עליהם אמרינן להו חולקות בשוה שהרי שעבוד שלשתן על מנה: **ומאה ועשרים וחמשה בחד זימנא.** בעלת מנה כבר נגבתה כ"ה ובאת לריב על ע"ה הלכך ע"ה משועבדים לכולנה וחולקין אותן הרי ביד כל אחת חמשים והמותר אין לבעלת מנה חלק בו היינו דקאמר של מאתים ושל שלש מאות שלשה שלשה של זהב: **סיפא בשתי תפיסות כו' ומאתים ועשרים וחמשה בחד זימנא.** ע"ה מייהיו יד כולן שוין בו ובעלת מאתים שלא נגבתה בתפיסה ראשונה אלא עשרים וחמשה באה לריב על שניה על קע"ה ופלגי ע"ה בין שלשתן ונמצא ביד כל אחת חמשים [6] ומאה בין בעלת מאתים ובעלת שלש מאות וחצי מאה שנשאר כולה לבעלת שלש מאות ונמצאת של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה ושל שלש מאות ק"נ שהן ששה דינרי זהב: **אין אני רואה דבריו של ר' נתן באלו.** שאין זה דומה לשלשה שהטילו לכיס דהתם שכח מעות שהשביחו מעותיהן שקלי הלכך כל אחד יטול לפי מעותיו אבל הכא טעמא משום שיעבודא הוא וכל נכסיו אחראין לכתובתה הלכך שלש המנים משועבדין לבעלת מנה כשאר חבריותיה עד שתגבה כל כתובתה לפיכך חולקות בשוה:

עסיקין [1] **עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו** משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו משום דאמר ליה חייתא דקיטרי סברת וקבילת ומאימת מחזיק בה מכי דייש אמצרי [2] איכא דאמרי אפי' באחריות נמי דאמר ליה אחוי טירפך ואשלם לך: **מתני'** [3] **מי שהיה נשוי שלש נשים** ומת כתובתה של זו מנה ושל זו מאתים ושל זו שלש מאות ואין שם אלא מנה חולקין בשוה היו שם מאתים של מנה נוטלת חמשים של מאתים ושל שלש מאות שלשה שלשה של זהב היו שם שלש מאות של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה ושל שלש מאות ששה של זהב וכן ג' שהטילו לכיס פיחתו או הותירו כך הן חולקין: **גמ'** של מנה נוטלת חמשים תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה אמר שמואל בכותבת בעלת מאתים לבעלת מנה דין ודברים אין לי עמך במנה אי הכי אימא סיפא של מאתים ושל שלש מאות שלש שלש של זהב תימא לה הא סלקת נפשך מינה משום דאמרה לה מדין ודברים הוא דסליקי נפשאי: היו שם שלש מאות וכו': של מאתים מנה שבעים וחמשה הוא דאית לה אמר שמואל בכותבת בעלת שלש מאות לבעלת מאתים ולבעלת מנה דין ודברים אין לי עמכם במנה רב יעקב מנהר פקוד משמיה דרבינא אמר רישא בשתי תפיסות וסיפא בשתי תפיסות רישא בשתי תפיסות דנפלו שבעין וחמשה בחד זימנא ומאה ועשרים וחמשה בחד זימנא סיפא בשתי תפיסות דנפלו שבעים וחמשה בחד זימנא ומאתים ועשרים וחמשה בחד זימנא תניא זו משנת רבי נתן [4] רבי אומר אין אני רואה דבריו של רבי נתן באלו אלא חולקות בשוה: וכן שלשה שהטילו: אמר שמואל שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים השכר

עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו. אומר ר"ת ואפי' נתן מעות וכגון דלא קנו בכספא [5] שכותבין את השטר ולא קנו עד שיכתוב את השטר וקמשמע לן דיכול ומותר לחזור בו דהואיל ומפסיד שסבור שיגזלוה ממנו קא הדר ביה דאפי' מי שפרע ליכא כדמוכח בהזהב (ב"מ דף מט.): גבי ההוא גברא דזבן חמרא מחבריה שמע דבעי למינסביה בי פרזק רופילא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל כדרך שתקנו משיכה בשומרים כך תקנו משיכה בלקוחות ולא קאמר ליה אינבי ליה לקבולי מי שפרע כדאמר התם לעולדא אחרינא משום דלא תיקנו מי שפרע אלא איוקרא וזולא והאי יכול מותר כדקתני נמי גבי מתנה התם ובדין הוא דהוה ליה למיתני מותר אלא אגב דקתני סיפא אין יכול תנא נמי ריש יכול:

משהחזיק בה אין יכול לחזור בו. ואפילו למ"ד בחזקת הבתים (ב"מ מד.) נמצאת שאינה שלו חוזר עליו הכא כל זמן שלא טרפוה ממנו מודה שאין יכול לחזור בו: **ומאימת** הוי חזקה. תימה מאי קא מיבעיא ליה וכי אכתי לא אשמועינן דיני חזקה הא מתני' היא (ב"מ דף מב.) נעל גדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה וי"ל דהכי בעי ומאימת הוי חזקה היכא דיהיב כסר זוזי מאימת מהניא חזקה מכי דייש אמצרי אע"ג דגריעא מעגל ונבר הויא חזקה הואיל ואיכא כסף כדפי' וריב"ם מפרש שראובן מכר שדה לשמעון וקנה ממנו קנין גמור עד שלא החזיק בה אותה חזקה שתהא גילוי דעת שלא יחזור יכול לחזור דכי היכי דתקנו רבנן שיהא אדם יכול לחזור בו כל זמן שעסוקין באותו ענין מפני שלדעת כן הוא קונה ומקנה שיחזור כל זמן שירצה כל זמן שעסוקין באותו ענין ה"נ דעתו לחזור בו אם יצאו עליה עסיקין קודם חזקה בגילוי דעתו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו ומאימת הויא חזקה פי' מאימת הויא הכיא חזקה דאמרי' גבי מכי דייש אמצרי לידע מה היא צריכה:

איכא דאמרי אפילו באחריות. לגישנא קמא באחריות לא דהואיל ובאחריות זכין אית לן למימר שאין בדעתו לקנות אלא נכסים משופין מכל ערעור ואע"פ שהיה מחזיר לו לבסוף כשגזלה כדפרישית גבי שלא באחריות דלא ניחא ליה דליקו בדינא ודיינא: **תימא** הא סליקת נפשך וכו'. לא ידעתי אמאי לא משני כגון שכתבו בעלת שלש מאות ובעלת מאתים לבעלת מנה דין ודברים אין לנו עמך בעשרים וחמשה [6]: (לעיל) **וכן** ששה שהטילו לכיס. לא הוי ממש דומיא דרישא דהכא לא אחד נוטל לפי מעותיו ורבינו חננאל פי' דאבנא בתרייתא קאי: **דאמרה** לה מדין ודבריב הוא דסליקי כו'. לא איתפרש שפיר טעמא דהא מילתא: **בכותבת** בעלת שלש מאות. לא ידע רבי מאי קמ"ל מתניתין: **רבי** אומר אין אני רואה דבריו של ר' נתן באלו אלא חולקות בשוה. פי' ר"מ קי"ל בהא הלכתא כרבי ואי אפשר להעמיד דבריו בזמן שיש שם שלש מאות חולקות בשוה בעלת מאה מאה ובעלת מאתים מאה ובעלת שלש מאות מאה לפי שמדת הדין לוקה בזה אלא העמידו דברי רבי שאמר שחולקות בשוה כל מנה ומנה נוטלת בשוה הלכך חולקין כל עוזבון המת בששה חלקים של מנה נוטלת חלק אחד ושל מאתים שני חלקים ושל שלש מאות ג' חלקים כל אחת

אבל בבא דסיפא דתנן הי' שם ג' מאות וכו' לא חלק ר' אלא אומר בין בתפיסה א' בין בב' תפיסות הדין כך הוא כ"א נוטלת לפי מעותי' ואין צורך להעמידה בכותבת אליבא דר' זה הפתרון נ"ל יפה אע"פ שאינו דומה כרישא דתמתני': וכן ג' שהטילו לכיס וכו' פי' האי וכן קאי אבבא ג' דתמני' וקסבר ר"נ שלפי מעות חולקין ואע"ג דלגבי ג' נשים לא סבר (הכי) (רבי) התם מפני שהמעות מריחות קסבר כ"א נוטל בשבח כפי מעותיו וכמו שנוטל בשבח כך נוטל בהפסד אבל בג' נשים אין לומר כן הלכך כ"א נוטלת כפי מה שמשועבד לה מנכסי בעלה ונמצא שר"נ ור' השוו בזה לחלוק כפי מעות: אמר שמואל ב'

מסורת הש"ס

[1] (ל"ל המשים המנים ומאה כין רש. רש"ל), [2] ל"ל במקום שפוחמין, [3] יפוש על זה המגלה בתוי"ע,

מוסף רש"י

עסיקין. עוררין לומר שלנו היא (ב"ק ס.) כמו (בראשית כו) המעשקו עמו (ב"מ יד.). **יכול לחזור בו.** ונגלה נתן מעות (שם יד.). **משהחזיק בה אין יכול לחזור בו.** ואפילו לא נתן מעות, שהקרקע נקנית בחזקה והמעות על זה מלוה (שם). **חייתא דקטרי.** שם מלא קשרים (שם) אי: שם קשורה מלא ריח (ב"ק ט.). **מכי דייש אמצרי.** מתקן גנולי השדה ומנכיסם (ב"מ יד.). **אפילו באחריות נמי.** אפילו קיבל אחריות עליו, דיש לומר הואיל ופופו לחזור עליו עכשיו נמי יחזור ויטלנה, אפילו הכי אינו יכול לחזור בו (ב"ק ט.) שהמוכר מעכב עליו ולא מצי אמר הואיל ופופך לשלם לי, השתא דכיתי לעכבכם (ב"מ יד.). **דאמר ליה.** מוכר, אחוי טירפך. שכתבו לך כ"ד שטר טירפא שבדין נעלו ממך ואשלם לך (ב"ק ט.) כשיעמידון בדין וחזו בדין ויכתוב לך הדיין שטר טורף עלי שבדין טרפוה ממך בשבילי, בא ואשלם לך, וכל כמה דלא עמדת בדין אינו ילא מהם (ב"מ יד.).

תוספות רי"ד

לי עליך: אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו. מ"ט דא"ל חייתא דקיטרא סברת וקבילת מאימתי מכי דייש אמצרי א"ד אפי' באחריות נמי דא"ל אחוי טרפך ואשלם לך פי' מדקאמר שמכר לשמעון מכר גמור עשה לו ומתקיים בכסף ובשטר או בקנין וכדין הקרקעות [6] דע"ד הא אם לא יצאו עליו ערעורין ורוצה לחזור בו א"י מפני שמכר גמור ובקנין עשה לו והאי חזקה דבעי' לאו לקיומי המכר דהא מקרים וקאי בלא חזקה אלא ה"ק אם יצאו עלי' עסיקין נראה שמכר לו דבר שאינו שלו והוי מקח טעות ומש"ה אמר עסיקין ולא אמר ב"ח הלכך אם הוחזק בה הלוקח ונראה שנכנסה השדה לרשותו אע"פ שיצאו עליה עסיקין [6] מפני שנראה שמכר לו דבר שאינו שלו ומ"ה בעי מאימתי מחזיק בה מפני שזו החזקה אינה לקנות שאילו היתה לקנות כבר ידענו דין החזקה כדתנן בפ' ח"ה נעל גדר ופרץ כ"ש ח"ז חזקה ומאי בעי הכא מפני שחזקה זו כדי להראות לעולם שנכנסה לרשותו והוא שלו מ"א אמרי מכי דייש אמצרי שהלך בה לארכה ולרחבה כאדם שהולך ומבקר שדהו: **מתני'** מי שהיה נשוי ג' נשים ומת כתובתה של זו ק' ושל זו ר' ושל זו ג' מאות ואין שם אלא ק' חולקות בשוה היה שם מאתים של ק' נוטלת נ' ושל ר' ושל ג' מאות ג' של זהב. היה שם ג' מאות של ק' נוטלת נ' ושל ר' ק' ושל ג' מאות ששה של זהב וכן שלשה שהטילו לכיס פחתו או הותירו כך הן חולקין. פי' מי שהיה לו ג' נשים שנחתמו כתובותיהן ביום א' דאי בזא"ז הקודמת בשטר קודמת בגבוי אין שם אלא ק' חולקין בשוה פי' שהרי כח שלשתן שוה בשיעבוד מנה ובכולהו איכא מנה. היה שם ר' וכו' אין לבעלת מנה שיעבוד אלא במנה אבל מנה שני אינו משועבד לבעלת אלא הוא משועבד לבעלת ג' מאות והלכך המנה הראשון חולקות בין שלשתן והמנה השני יחלוקו בין של ר' ושל ג' מאות ושל ק' נוטלת נ'. ובגמרא מקשה תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה א"ש בכותבת בעלת ר' לבעלת ק' דין ודברים אין לי עמך במנה המשועבדת לך ולא

[6] נראה דל"ל וכן מדקאמר עד שלא החזיק יכול לחזור בו אם יצא עליו ערעורין הא אם לא יצאו ערעורין אינו יכול לחזור בו. [5] נראה דל"ל אף שנראה שמכר לו דבר שאינו שלו אינו יכול לחזור בו.

עין משפט נר מצוה

יט א ב מיי' פי"ט מהל' מכירה הל' ג טוש"ע ח"מ סימן רכו סעיף ה:

כ ג ד מיי' פי"ז מהל' אישות הל' ח ופ"כ מהלכות מלוה ולוה הל' ד ופכ"א שם הלכה ט סמג עשין מח ולד טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף יח וטוש"ע ח"מ סי' קד סעיף י (וכרב אלפס ביאר כל הסוגיא בעומקה ובאריכות בגבורות):

תוספות רי"ד (המשך)

יחמעט חלקך בשבילי הלכך היא ובעלת ג' מאות חולקות אותו א"ה אימא סיפא ושל ר' ושל ג' מאות ג' ג' של זהב ותימא לה הא סליקת נפשך ממנה פי' ואין לך לחלוק אלא במנה ב' ומהדר משום דא"ל מדין ודברים הוא דסליקי נפשאי פי' לא נתתי לה חלקי במתנה ומה שגבתה לא בשליחותי גבתה שתאמרי לי נטלה זו חלקך אני סלקתי עצמי מלריב עמה ומלמעט חלקה במנה וגברה ידה לגבות חצי המנה בשיעבוד שטרה עכשיו אני באה לחלוק עמך במותר שלא סלקתי מלריב עמך ושיעבודי ושיעבודך שוים. ואע"פ שיכולה בעלת ג' מאות לומר לבעלת ר' עד עכשיו הייתי נוטלת במנה הא' תלתין ותלתא ותילתא. ומנה השני ג' הרי תמנן ותלתא ותילתא והשתא לא שקילנא אלא ע"ה ומ"ל להפסיד בסילוקך תפסיד את ולא אני אפ"ה כך מדת הדין נותנת כיון דלא נסתלקה מכל המנה אלא מלריב עם בעלת ק' הלכך של ק' נוטלת נ' ושל ר' ושל ג' מאות חולקות ביניהן ק"נ ונוטלת כל א' וא' ג' דינרי זהב שלכל דינר זהב הוא כ"ה דינרי כסף: הי' שם ג' מאות וכו' ומקשה של ר' מנה ע"ה הוא דאית לה פי' דהא אוקימנא שכותבת בעלת ר' לבעלת ק' דין ודברים אין לי עמך בק' וחלקו המנה הא' בינה ובין ג' מאות ובמנה הג' אין לה עסק לבעלת הר' והמנה הג' הוא כלו של ג' מאות נמצא של מנה נוטלת נ' במנה האחר נשארו ג' חולקת אותה עם הק' השניה של ר' ושל ג' מאות זו נוטלת ע"ה ודו נוטלת ע"ה ומנה הג' הוא של ג' מאות ויש לה ז' דנרי זהב. א"ש בכותבת בעלת ג' מאות לבעלת ר' ולבעלת ק' דין ודברים אין לי עמכם בק'. פי' לא מתוקמא סיפא כמציעותא אלא סיפא מיתוקמא כשכתבה בעלת ג' מאות וכו' לבעלת ר' לא כתבה כלום הלכך מנה הא' חולקת בעלת ר' ובעלת הק' ומנה הב' חולקת בעלת ר' ובעלת ג' מאות ומנה הג' לבעלת ג' מאות. תניא זו משנת ר"נ ר"א אין אני רואה דבריו של ר"נ באלו אלא חולקות בשוה כתב ר"ת ז"ל וקמ"ל דבההיא דל' כר' וא"א להעמיד דבריו בזמן שיש שם ג' מאות חולקין בשוה ונוטלת בעלת ק' ק' ובעלת ג' מאות ק' לפי שמד"ה לוקה בזה אלא העמדנו דברי ר' שאמר חולקין בשוה כל ק' וק' ונוטלת בשוה הלכך חולקין כלם לו' חלקים של ק' ונוטלת חלק א' ושל ר' ב' חלקים ושל ג' ג' חלקים כ"א נוטלת לפי מעותי' עד שתפרע כ"א כתובתה וזה דין צדק וזהו שאמר אין אני רואה דבריו של ר"נ באלו בבבא דרישא ובבא מציעא

עין משפט נר מצוה

כא א ב ג מיי' פ"ד מהל' שופטים הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ה:

כב ד ה מיי' פי"ז מהל' אישות הל' ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לו סעי' טז:

כג ו מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף י:

תוספות רי"ד

שהטילו לכים זה ק' וזה ר' השכר לאמצע פי' לא יחלוקו השכר לפי המעות אלא כך נוטל זה כמו זה שיש בני אדם שחריפים הם במו"מ יתר מחבריהם מפני שהוסיף זה להטיל מעותיו יותר או שמא מפני אהבתו לא חיישי הילכך כ"ז שלא פרשו אלא הרויחו בסתם חולקין השכר בין שניהם לאמצע אך אם פי' ליטול כ"א לפי מעותיו הכל כפי תנאם: אמר רבה מסתברא מילתיה דשמואל בשור לחרישה ועומד לחרישה פי' שכיון שהשכר שעושין הוא מובדל מן הקרן הוי הכל לאמצע וכן נמי אם שמו מעות בכיס להשתכר בהן והותירו כיון שהשכר מובדל מן הקרן השכר לאמצע אבל שור העומד לטביחה (ועומד) [ולקחו] לחרישה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו פי' שהשכר עומד על הקרן כל אחד ואחד לוקח קרנו וכ"ש אם לקחוהו מתחלה לטביחה או אם קנו עגלים לגדלן שכ"א הוא נוטל לפי מעותיו. ור"ה אמר אפי' שור לחרישה ועומד לטביחה השכר לאמצע פי' אע"פ שהשכר עומד על הקרן אם היו עתידים לחלקו לאיבריו ולהוליך כ"א הבשר לביתו הי' נוטלין לפי המעות אבל כיון דלמכירה קאי וסוף שיותירו במעות נמצא שהריוח הוא מובדל מן הקרן וכאילו נשתכרו בפרקמטיא דמי שהשכר לאמצע ול"ת דוקא שלקחוהו לחרישה תחלה אלא אפי' לקחוהו מתחלה לטביחה כיון דלמכירה קאי ולא לחלוק לאיבריה הוי השכר לאמצע אלא משום דנקט רבה שור לחרישה ועומד לטביחה נקטו נמי אינהו האי לישנא ולאו דוקא: מיתיבי ב' שהטילו לכיס זה ק' וזה ר' השכר לאמצע מאי לאו בשור לחרישה ועומד לטביחה תיובתא דרבה לא בשור לחרישה ועומד לחרישה אבל שור לטביחה אפי'

כגון שנמצאת אחת. מן השלש שדות שגבו ג׳ נשים ראשונות: **שדה שאינה שלו.** שנודע שגזלה וקוף שיבואו בעלים ויטלוה ממנה וכשבאה רביעית לגבות כתובתה משדה רביעית באה זו ועומדת לאמר למחר יבא הנגזל ויטול שדהו מידי ונמצאתי קרחת רלוי שתשבעי שלא גבית כתובתך בחיי הבעל: **ובבעל חוב מאוחר שקדם וגבה קמיפלגי** ס״ק סבר מה שגבה לא גבה. הלכך למה תשבע אם יבא הנגזל ויטרוף מזו מחזור היא על הרביעית ותטול ממנה מה שגבתה דהוא לה רביעית בעל חוב מאוחר: **וכן נגס סבר מה שגבה גבה.** ואין השלישית חוזרת עליה לפיכך יכולה להשביעה: **דכולי עלמא מה שגבה לא גבה.** ושבועה דבן נגס טעמא מאי דקסבר מיישין שמא תכסיף הרביעית הזאת את השדה שהיא גובה דכי חזיא דלא משבעינן לה ידעא דהדרא שלישית עילוה כשיטלו מה שבידה ולא מיישא הך רביעית לאשבוחי לאדעא אלא שמטה ואכלה ומ״ק לא מיישי לשמא תכסיף: **דאמרי קשישא איכא ביניייהו.** ואיתומים באים להשביעה ולא בנמצאת שדה שאינה שלו מיירי: **יתומים שאמרו.** הכא ליפרע מהם לא יפרע אלא בשבועה אף בגדולים אמרו: **תרי אמי ותרי שותפי.** או תרי שותפי: **ואזל חד מינייהו בהדיה לדינא.** בדבר השותפות ולא השותף מייב: **לא מלי.** שותף מחבירו למימר לבעל הדין: **אנא לאו בעל דבריס דידי אנא.** בדין זה שנתחייב מחברי אני אדון עמך בחלקי: **ואילו ראשונה לשלישית לא קפני.** לתשבע לפי שנשבעה: **ולא אמרן.** שיחזיר וידון: **אלא דלא הוה.** האי שותף במתא כשבא חבירו לדין: **כ׳ שטרות.** מכר שדה אחת לשני בני אדם ביום אחד: **שודא דדייני.** לפי ראות עיני הדיינין יטילו הזכות והחובה: **שודא.** לשון השלכה כמו ירה ביש דמתרגם שדי בימא (שמות טו): **כרבי מאיר דאמר.** לענין גט עדי חתימה עיקר כריתות וכן לענין השטרות ואלו שניהם נחתמו ביום אחד ובמקום אחין כותבין שעות גלו דעתייהו דאין מקפידין על הקודם לחבירו ואפילו זה שחרית וזה במנחה אין זה גובה יותר מזה הלכך מאי שודא דדייני איכא למימר אין אדם יכול ליפות כחו של זה משל זה: ושמואל

שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו. פי׳ הקונטר׳ שנודע כבר שהיא גזולה הלכך כשבאה רביעית לגבות משביעין לה והדר יהביגן לה לבן נגס דהואיל מה שגבתה גבתה לריכה שבועה שהרי נפסדת אותה שיש לה שדה שאינה שלו וקשה לרבי דמסתמא כמשביעין הרביעית משמע שעדיין לא גבתה מדקתני גבי רביעית נפרעת לא תפרע והואיל וכן הקודמת לה למה אינה לוקחת אותה שדה דבכירור שלו ואין סברא לומר שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו ואינו ידוע איזו ועוד קשה לי מאי קאמר בן נגס וכי מפני שהיא אחרונה נשכרת אמו מי קאמר ת״ק נשכרה נפסדה קאמר שאינה נשבעת לפי שאין גבייתה כלום שהקודמת לה נוטלת אותה שדה והיכא שהאחרונה נפרעת כגון שלא נמצאת אחת מהן שאינה שלו התם מודה נמי בן נגס דנפרעת שלא בשבועה על כן נראה כפי׳ ר״מ דאפילו לא נמצאת פליגי דקאמר בן נגס שנשבעת הרביעית משום משם שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ולא יוכלו אחרי כן לחזור עליה דמה שגבתה גבתה וה״ק במאי פליגי כלומר במאי תלוי עיקר טעמא שמחמת אותו טעם משביעה בן נגס לעולם כגון שנמצאת כו׳ ומשום הכי נשבעת אפילו לא נמצאת והכא במיישין שמא תכסיף קמיפלגי לפי שיראה שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ויחזרו עליה ואינה מוצאת להשביח השדה ומפסידתו ואומר ר״מ דמשביעין אותה כדי שתפרוש אם התפיסה לרבי ור״מ ס״ל נשביע כל ב״ח דניחוש שמא יכסיף לפי שאם יש בעל חוב קדוש שיטרוף ממנו ונשביענו כדי שיפרוש אם התפיסו לרבי לאו מלתא היא דאמרו יש לנו לעשות תקנה לבעל חוב דליתיה קמן ושמא אינו בעולם אבל הכא אנו עושין תקנה בשביל הנשים הקודמות ור״מ ומה יועיל מה שיפרוש גם היתומים שיפול השדה ביד יכסיפוה מחמת ילאה זו שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ואומר רבי דלא יכסיפוה בשביל כך שתביה בעייתם עוד אומר ר׳ הס למה יכסיפוה אם אותה שדה ישביחו יהא ריוח שלהן שיכולין לסלקו בזוזי דאין להן בשדה אלא נכסים בעלמא אבל אחרונה תכסיף דהואיל ומה שגבתה לא גבתה אינה יכולה לסלקה בזוזי ור״מ לרבנן נמי תהא האחרונה נמי לריכה שבועה כדין כל הבא ליפרע מנכסי יתומים ופ״ה דיתומים גדולים אינו׳ ולא לאבי קשישא ור׳ מפרש אפי׳ לאבי קשישא כגון שפטרה מן השבועה ור״מ לטמן דלית ליה לאבי קשישא היכי מפרש הנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה (לעיל פז.) והא דתנן (גיטין לד:) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה דביתומים גדולים אינה לריכה שבועה וביתומים קטנים נמי ליכא לאוקמא דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים אא״כ רבית אוכלת בהן ואומר רבי דס״ל כמ״ד בערכין פרק שוס היתומים (דף כב.) אף לכתובה משום מזוני וקשה מ״מ מיקשי מהיא דהנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה דהא לעיל בהכותב (דף פז. ד״ה מקשים) פי׳ ר״י דמירי בגרושה דלית לה מזוני כי היכי דלא מיקשי אמאי איצטריך למיתני בגיטין אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ואמר לי רבי דמ״מ איצטריך אלמנה בגיטין שלא נטעה לומר בגרושה ומשום דנזקקין בכל ענין דאילו באלמנה ה״א דליכא לאוקומה דאקילו בה רבנן משום חינא כדמפרש בערכין ואי״ת אמאי לא אקשי מבריתא דאבי קשישא למ״ד אין נזקקין אלא אם כן רבית אוכלת בהן דהא קאמר אבי קשישא שגובין מיתומים קטנים בשבועה וי״ל דהוה מוקי לה בב״מ עובד כוכבים דשייכא ביה שבועה כמו שרגיל ר״מ לפרש שמותר לקבל שבועה מעובד כוכבים ואפי׳ לרבינו שמואל שאסר לקבל ממנו שבועה איכא לאוקמא בגר תושב שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים שנשבע בשם ומיהו קשה לי מדקאמר אבי קשישא יתומים שלמנהגי דגיטין לו דהכותב קמי דמיירי בכתובת אשה ע״כ ל״ל ודאי דהוה מוקי פלוגתא דבן נגס ורבנן כאבי קשישא וס״ל כרבנן: **שני** שטרות היוצאים ביום **א׳.** פי׳ של מכר לו של מתנה שמואל אמר שודא דדייני דלא דמי להא דתנן היו כולן יוצאות בשעה אחת ואין שם אלא מנה חולקות בשוה דהתם בשעבוד אחד אלא מאותה שעה שמוכיח ממון השטר כשהתחיל השעבוד דהיינו ממחרת יום שנכתב בו דביום שנכתב אין מוכיח ממון השטר מתי התחיל לו בנקר לו בערב אבל מתנה לו מכר כל הקודם באותו יום עלמו זכה. מ״ר: **לימא** רב דאמר כר׳ מאיר דאמר עדי חתימה ברתי. וכיון דעיקר הוא השטר ומתון עדים החתומים בשטר אין ניכר שקדם קנינו של זה הלכך קונין שניהם בנת אחת אפי׳ נכתב ונחתם ונמסר לאחד אחלה ואח״כ נכתב ונמסר לשני אע״פ שמתון עדי מסירה ניכר דלא משיב להו עדי מסירה עיקר והכי מוכח בגנתון דתנן בפ׳ כל הגט (דף כד:) כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה ודייק בגמ׳ הא גדולה מני מגרש אמר רבה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת מוציאין שט״ח על אחרים א״ל אבי אלא מעתה ריש״ל דקתני פסול לגרש בו ה״נ שני הוא דלא מגרש ביה הא ראשון מני מגרש ביה והא אמרת אין אחר יכול להוציא שטר חוב עליהם אלא מאי אית לך למימר בעדי מסירה ור׳ אלעזר משמע אבל לר״מ אפי׳ ראשון לא מני מגרש אע״פ שניכר מתון עדי מסירה הואיל ומתון עדי חתימה אין ניכר. מ״ר. ונראה לרבי דמיירי הכא בחתנה או במכר במקום שכותבין את השטר דבמקום שאין כותבין שהקרקע נקנה בכסף ובמזקה ובחליפין והשטר אינו עומד אלא לראיה התם כולי עלמא מודו דאמרינן שודא דאין נרין התם שיהא ניכר מתון עדי חתימה איזה קנה תחלה הואיל ואינו אלא לראיה בעלמא ור״ת מפרש הא מילתא בענין אחר וז״ל שני שטרות היוצאין ביום אחד שדה אחת לשני בני אדם האחד עיקר אבל שני שטרות של שני בעלי חובין חולקין לכ״ע כדתנן בתמיתין חולקות בשוה ובעל כרחך כשכולן יוצאין ביום אחד וטעמא דשניהם אחת ושעה אחת בירושלים כיום אחד בעלמא דמי ליתא רב דאמר כר״מ דאמר עדי חתימה ברתי ואפשר דנתחתם בנת אחת דהנך סהדי אהדי ומסתמא כיון שהחתימה עיקר המסירה היתה לדעת חתימה אע״פ שהיתה זו אחר זו והוי כנמסר בנת א׳ דהיכא דכתבי שעות

כגון שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו ובבעל חוב מאוחר שקדם וגבה קמיפלגי [6]ת״ק סבר מה שגבה לא גבה ובן נגס סבר [5]מה שגבה גבה (אמר) ר״נ אמר רבה בר אבוה דכולי עלמא מה שגבה לא גבה והכא בחיישינן שמא תכסיף קמיפלגי מר סבר חיישינן שמא תכסיף ומר סבר לא חיישינן שמא תכסיף אביי אמר דאביי קשישא איכא ביניייהו [1]דתני אביי קשישא [a]יתומים שאמרו גדולים ואין צ״ל קטנים ת״ק לית ליה דאביי קשישא ובן נגס אית ליה דאביי קשישא [2]אמר רב הונא הני תרי אחי ותרי שותפי דאית להו דינא בהדי חד ואזל חד מינייהו בהדיה לדינא לא מצי אידך למימר ליה את לאו בעל דברים דידי את אלא שליחותיה עבד אקלע ר״נ לסורא שיילוהי כי האי גוונא מאי אמר להו מתני׳ היא הראשונה נשבעת לשניה ושניה לשלישית ושלישית לרביעית ואילו ראשונה לשלישית לא קתני מאי טעמא לאו משום דשליחותה עבדה מי דמי התם [3]שבועה לאחד ושבועה למאה הכא אמר אילו אנא הואי טעיננא טפי [4]ולא אמרן אלא דלא איתיה במתא אבל איתיה במתא איבעי ליה למיתי: [7]אתמר ב׳ שטרות היוצאים ביום אחד רב אמר חולקין [8]ושמואל אמר [9]שודא דדייני לימא רב דאמר כר״מ דאמר [10]עדי חתימה ברתי ושמואל

מסורת הש״ס

6) לעיל 5., 5) [נ״ק לד. ערכין ז:], 1) גיטין ב. שבועות מב:, 2) כ״ב לד., 3) [קדושין עד. וש״נ], 4) [קדושין מח. גטין ג: כלה: וש״נ],

גליון הש״ס

גמ׳ שודא דדייני. עיין לעיל נה ע״ב תוס׳ ד״ה שאם אמר:

מוסף רש״י

יתומים שאמרו. שאמרו מכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, ואפילו הוליא שטר, דאי הוה אמינהון דיתמי קיים לאמת הוה טעין ואמר אשבעה לי דלא פרעתיך ומשבעינן ליה, כדאמרינן בשבועות (מח.) והשתא אנן טעינן בשביל יתמי ולהא מילתא אפילו גדולים נמי (גיטין נ.). שני שטרות היוצאים ביום אחד. היינאים לפנינו על שדה אחת של לאונן שכתב שטר מתנה לשמעון ושטר מתנה ללוי ושניהם ביום אחד ונמצא שאין זה מוחזק ייתר מזה כלל, ואפילו מתברר שלשמעון בשחר ולוי אחריו בערב, אין הקדמה בשעות אלא בירושלים כדאמרינן גבי ההוא עובדא דאיתיה דרמי בר חמא כו׳ וכיוון דלא פיקם לו לאונן לשמעון השעה, נמצא שלא זיכהו בכתב זה עד הערב, הואיל ולא נתפרס בו שעת אחרים ונמצאו שניהם שוין (ושב״ם ב״ב לה:). רב אמר חולקין. לספיקא הוא וליכא למימר הכא המוליא מחבירו דאין אחד מוחזק יותר מחבירו (שם). ושמואל אמר שודא דדייני. לאותו שיהא נוטה לב הדיינים שהיה הנותן אוהבו או קרובו יותר להוא נמר ואקני לו יתנו את הקרקע ושמא עתה זכה בעל הקרקע בשלו, אבל כשאתה אומר יתנוהו בולאי אחד בעל התני שלא כדין (שם וכעי״ז קדושין עד.). עדי חתימה ברתי. משני ליה ספר כריתות (קדושין מח.).

תוספות רי״ד

בירושלים שעות היו כולן יוצאות בשעה א׳ ואין שם אלא ק׳ חולקין בשוה במאי קמיפלגי אמר שמואל כגון שנמצאת שדה א׳ שאינו שלו וכב״ח מאוחר שקו״ע קא מיפלגי ת״ק סבר מ״ש ל״ג ור״נ סבר משג״ג פי׳ כגון שנמצא א׳ מן הג׳ שדות שגבו נשים ראשונות שדה שאינו שלו שנודע שגזלה וסוף שיבואו בעלים ויטלוה ממנה וכשבאה הד׳ לגבות בכתובתה שדה הד׳ באה זו ועוררת למחר יבא הנגזל ויטול שדהו מידי ונמצאתי קרח רצוני שתשבעי שלא גבית כתובתך בחיי הבעל ובבח״מ שקדם וגבה קמפלגי ת״ק סבר מ״ש ל״ג הילכך למה תשבע אם יבא הנגזל ויטרוף מידה היא תחזור על הד׳ ותטול ממנה מה שגבית דהוי לה ד׳ ב״ח מאוחר. ור״נ סבר משג״ג ואין הג׳ חוזרת עליי לפי׳ היא יכולה להשביעה. ר״נ ארב״א דכ״ע מ״ש ל״ג והכא בחוששין שמא תכסיף זו

עין משפט נר מצוה

כב א מי׳ פ״ד מהל׳ מלוה ולוה הל׳ ה סמג עשין מח ופל טוש״ע חה״ע סי׳ לו סעיף טז וטוש״ע מ״מ מי׳ קח סעי׳ ג יח:

כה ב מי׳ פ״ג מהל׳ שופטין הל׳ ג סמג עשין כפ טוש״ע מ״מ סי׳ עז סעיף ט וסי׳ קכב סעיף ט וסי׳ קעו סעיף כה:

כו ג מי׳ שם [וכ״מ] טוש״ע מ״מ סימן פז סעיף לו וסי׳ קעו סעיף כד:

כו ד מי׳ שם טוש״ע שם סי׳ עז סעיף ט וסי׳ קכב סעיף ט וסימן קעו סעיף כה:

כח ה מי׳ פ״ה מהל׳ זכיה הל׳ ו ופ״ב מהל׳ מלוה ולוה הל׳ ג סמג עשין סה טוש״ע מ״מ סי׳ רמ סעי׳ ג וסי׳ קד סעיף מ:

תוספות רי״ד (המשך)

הד׳ את השדה שהיא גובה דכי חזיא דלא משבענא לה ידעה דהדרה ג׳ עלה כשיטלו מה שבידה ולא חיישא הך הד׳ לאשכוחי לארעא אלא שמטא ואזלא ות״ק לא חייש לשמא תכסיף וכן הל׳ דבח״מ שקו״ע מ״ש לא גבה ומאי דאמרי׳ בפ״ב דערכין בח״מ שקדם וגבה מש״ג היא מיירי במטלטלין כדכתבינן בר״פ ומשום דמטלטלי לא משחעבדי לב״ח אבל קרקע שהם משועבדים לב״ח לא כל הימנו לאחרון לאבד זכותו של ראשון ואם קדם וגבה שלא כדין לא גבה ומוציאין מידו: אביי אמר דאביי קשישא א״ב דתני א״ק יתומים שאמרו גדולים ואצ״ל קטנים בין לשבועה בין לזיבורית ת״ק ל״ל דא״ק וב״נ א״ל דא״ק פי׳ וכגון שהי׳ היתומים גדולים ובאו היתומים להשביעה. ואע״ג דאוקי אביי דא״ק בב״נ ולא כת״ק הל׳ בוותי׳ דהכי פסק תלמודא בפרק הנזקין והל׳ יתומים שאמרו גדולים ואצ״ל קטנים בין לשבועה בין לזיבורית: אמר ר״ה הני תרי אחי ותרי שותפי דא״ל דינא בהדי חד ואזל חד מינייהו בהדי׳ לדינא לא מצי אידך למימר לי׳ לבדד״א אלא שליחותי׳ עביד פי׳ אם יצא השותף חייב לא מצי שותף חברי׳ למימר לי׳ לבע״ד אנת לאו בדד״א בדין זה שנתחייב חבירו כאילו נתחייב וכאילו שלחו לדון עמו דמי: איקלע ר״נ לסורא שיילוהו כהאי גוונא מאי א״ל מתני׳ היא הא׳ נשבעת לב׳ וב׳ לג׳ וג׳ לד׳ ואילו הא׳ לג׳ לא קתני מ״ט לאו משום דשליחותה עבדה: מי דמי התם שבועה לא׳ שבועה לק׳ הכא א״ל אי הוה אנא הוה טעיננא טפי ול״א אלא דליתא במתא אבל איתא במתא איבעי׳ ליה למיתי׳: איתמר ב׳ שטרות היוצאים ביום א׳ רב אמר חולקין ושמואל אמר שודא דדיינא. פי׳ ב׳ שטרי מכר או שיעבוד להלוואה או מתנה יוצאין על שדה א׳ וזמן שניהם שוה ביום א׳ רב אמר חולקין השדה ביניהן ושמואל אמר ש״ד כמו שדי בימא השלכת דעת הדיינים כפי שיאמרו הם למי היתה דעתו קרובה ליתן יותר לאותו נותנין